

Dacă e vorba de importanța unei descoperiri, atunci aceasta este mai importantă pentru Cetate decât pentru Poetul însuși. Căci, la drept vorbind, nici un poet nu așteaptă să fie descoperit. Și, știi de ce? Pentru că, mai înainte de a fi descoperit, lucrul cel mai important este să existe. Și, iarăși, știi de ce? Pentru că nimeni nu poate să descopere o planetă care nu există.

EU: Deci, sfatul pe care l-ați da unui tânăr scriitor ar fi...

IRACLIDE: Tocmai acesta: să existe! Să aibă, adică, tăria de a fi și voința de a accepta că este.

EU: Asta nu înseamnă, cred, că nouă, ăstora!ți, nu ne-ar mai rămâne nimic altceva de făcut decât să așteptăm apariția talentului și să-i aplaudăm lucrarea.

IRACLIDE: Stimate Sever, știi bine, un scriitor nu se fabrică, un talent nu se inventează. Apariția lui este imprevizibilă, chiar dacă, statistic vorbind, e în ordinea tuturor probabilităților. Ca să existe, el nu are nevoie nici de girul unei patalamale, nici de investitura unui critic. Ceea ce numim, de regulă, descoperirea unui talent, nu este decât efectul final al mișcării cu care talentul tinde să se manifeste și să se propună atenției. Sintem, cu alte cuvinte, într-un domeniu în care „descoperirea” e pseudonimul înfătușat al *recunoașterii*. Nu descoperim talente; cel mult, le recunoaștem. Și nu le recunoaștem decât în măsura în care se lasă recunoscute. O planetă nu manifestă năzuința de a fi descoperită; ea își poate roli masa și etala splendoarea focurilor, preț de un miliard de ani, în absența oricărui ochi uman. Un talent nu-și poate refuza să se descopere. Aș merge chiar mai departe și aș zice că această năzuință de a se impune intră în chiar formula talentului. Un talent cu totul pasiv, care nu ține, adică, să se revele și să se impună, este în aceeași măsură de neconceput, în ordinea inteligenței, pe cât ar fi, în ordinea biologică, un făt care și-ar refuza orice devenire. Oriunde lipsește

această năzuință de a fi, putem fi siguri că există și o carență în structura talentului.

EU (*nemaipomenit de ironic*): Dar, dragă maestre, dacă nici de descoperit nu ne mai este dat să-i descoperim, atunci ce alta ne mai rămâne de făcut pentru iubirii noștri poezi?

IRACLIDE: Fii liniștit! Nu asta mi-i grija, că nu mai avem ce face pentru ei. Dimpotrivă: sînt încă foarte multe de făcut! În orice caz, nu ceea ce își închipuie cite unii înfirzați prin cultură: că trebuie să se apropie de poet ca de un soi de copil nițel arierat, pe care să-l ții de mînă și să-l păzești grijuliu ori de cîte ori vrea să traverseze o stradă, pentru ca nu cumva, Doamne ferește, să-l calce vreo mașină. Lucrul cel mai util pe care îl putem face în favoarea talentului este să-i înlesnim toate condițiile care îi pot îngădui apariția, ecloziunea, maturizarea. Este o chestiune de climat, de cultură, de mijloace financiare, de înțelegere superioară a specificului artistic. Asta nu poate fi, socot, treaba exclusivă a unui critic, sau a unui corp specializat în descoperirea talentelor. Asta este, de fapt, treaba întregii țări. Practic, către asta se și năzuiește: să extindem cîmpul de recrutare a talentului la aria întregii țări și cu puterile întregului popor. În această privință, posibilitățile noastre, încurajate de mersul istoriei, sînt imense. Iar cui se teme să investească în încurajarea talentului, nu strică să i se reamintească — ceea ce prea bine se știe, pentru că este istoricește verificat — că talentul nu rămîne niciodată dator. Ionianul ce-i va fi întins vreodată orbului Homer o strachină de mîncare a făcut, chiar dacă fără să știe, o investiție care, nici după trei milenii, nu conțenește să producă în beneficiul întregii umanități.

EU: Pe scurt: dacă primul comandament al talentului este să existe, care ar fi al doilea?

IRACLIDE: Bineînțeles: să nu aștepte să fie descoperit.

■ MARIUS ROBESCU

Un climat literar îmbunătățit

O perele literare valoroase nu se pot programa, iată cel puțin un adevăr de care toată lumea pare convinsă, și pe care nimeni nu-l ignoră fățiș. Ceea ce se poate face este ca ele să fie recunoscute, spontan, atunci cînd

apar, și îmbrățișate grabnic de către contemporani. Astfel enunțată, chestiunea pare simplă. În realitate, după ce opera s-a născut, deopotrivă ca un produs al trudei conștiințe și ca un miracol, este urmată de un proces al receptării, care

se desfășoară pe mai multe planuri. Ar fi de dorit ca aceste planuri să se manifeste convergent, să dispară, de exemplu, discrepanța, prea des invocată, dintre judecata criticii și judecata publicului, dar mai cu seamă acci receptioneri de profesie, obișnuirii să se aplice asupra artei ca asupra unui perpetuu pacient. Desigur că pentru asta ar trebui să se retragă la o parte, cu ochii în pământ, velleitarii, vanitoșii, demagogii — ei, mai întâi. Apoi, și acei critici care nutresc gândul vulgar că, autori și scrieri, stă în puterea lor să le facă și să le desfacă. S-ar însenina orizontul artei...

De aceea, privește actualele *Teze* ale Conferinței Naționale a scriitorilor nu ca pe un breviar de sfaturi pentru creație, ci, mai degrabă, ca pe dezideratul, formulat pe larg, al unui climat literar îmbunătățit. În chip fatal, analiza fenomenului creator din ultimii ani se prezintă succintă, globală. Sigur că, în ce privește dramaturgia, s-ar fi putut merge mai în profunzime, considerațiile s-ar fi putut extinde. Dar acest lucru rămâne valabil și pentru poezie, și pentru proză. Oricine poate ridica îndreptățite pretenții în judecarea, cât mai completă, a muncii lui. E, acesta, unul dintre rosturile viitoare conferințe. În legătură cu

starea dramaturgiei printre celelalte genuri, aș vrea să semnez numai — mi-ar părea rău dacă n-aș face-o — ușoara ei tendință spre o anumită autonomie (dicată de condiția reprezentării) față de literatură în general. Citeva situații și replice însășite precar și date pe mîna unui regizor, sfîrșesc uneori prin a deveni spectacol, fără a putea deveni însă și *piesă de teatru*. Primordială exigență față de text, indiferent de transformările care-l așteaptă pe scenă, nu e totdeauna respectată. La acest punct, aș cita cu plăcere, din *Teze*, două propoziții fundamentale: „De o importanță deosebită, în afirmarea propriilor valori spirituale, este limba națională...” și: „Cultul limbii este o datorie sacră a scriitorului...”

În rest, cunoaștem cu toții, bineînțeles, că s-au făcut multe, că multe se mai pot face. De unele, ca și de altele, ne ocupăm în activitatea noastră profesională cotidiană, fără a solicita răgaz, și cit de temeinic ne simțim capabili. Dar *opera*, încă o dată, se naște la masa de scris, și astăzi după legi neelucidate pe deplin, constituind un precipitat vital, care tinde să ne implice pe fiecare dintre noi. Cînd ea apare, trebuie s-o întîmpinăm totdeauna fără prejudecăți, drept ceea ce este.

telex-,,teatrul“●telex-,,teatrul“●telex-,,teatrul“

În aceste zile, cînd Festivalul național „Cîntarea României“ se apropie de sfîrșit, etapa finală fiind în plină desfășurare, o revistă prezintă, în întreaga ei varietate, această amplă manifestare, începînd cu fazele prime și continuînd cu etapele interjudețene. Este vorba de revista „Cîntarea României“, editată de Consiliul Culturii și Educației Socialiste, al cărei număr 5/1981 este mult superior, prin diversitate, cuprindere și spirit critic, celor anterioare. ● Între 20 și 30 iunie 1981, municipiul Focșani a organizat o suită de manifestări artistice închinată sărbătoririi a 130 de ani de activitate teatrală pe aceste meleaguri. ● La Teatrul de Stat din Turda a avut loc premiera piesei Balada celor

doi îndrăgostiți de Dimitrie Roman, în regia lui Matei Varodi și scenografia Clarei Racz-Manea, avîndu-l în distribuție pe Nina Sas Antonov, Emil Gheorghe și Vasile Iușan. ● În cadrul „Săptămîinii teatrului pentru copii“, care a premers zilei de 1 iunie, A.T.M., în colaborare cu Consiliul Național al Organizației Pionierilor, a organizat dezbaterile „Cum slujește teatrul, copiii“; au participat oameni ai scenei și comentatori ai fenomenului teatral. ● La jumătatea lunii mai, Teatrul de Stat din Oradea a prezentat, la Atena, spectacolul O scrisoare pierdută de I. L. Caragiale. ● Am citit cu deosebit interes eseul „Rimbaud“, lucrare de tinerețe a dramaturgului Horia Lovinescu, publicat în volum. Il reco-

mandăm cu căldură. ● Regizorul Mihai Berechet are, acum, la sfîrșitul stagiunii, o activitate susținută. El repetă, la Teatrul Național, Act venețian de Camil Petrescu, în scenografia lui Constantin Russu și avînd în distribuție pe Florin Piersic, Emanoil Petruț, Cezara Dafinescu, Mihai Niculescu, Andrei Ionescu, Ileana Iordache, iar la Teatrul „Nottara“, Mizerie și noblețe de dramaturgul italian Eduardo Scarpetta (care, nu cred că știți, este tatăl altui dramaturg italian cunoscut nouă, Eduardo De Filippo). ● Revista „Tribuna“ a publicat piesa lui Mircea Radu Iacoban, Proces verbal dramatic. Iată o concurență care ne bucură, cu atît mai mult cu cît alegerea revistei s-a dovedit inspirată. Piesa teșeanului este foarte bună.